

بسم الله الرحمن الرحيم

تجارت حقوق د حقوقو په ډله بندۍ کې د خصوصي حقوقو برخه ده.

تجارت حقوق تاريخي سیر: په پخوانۍ دوره کې مصر، یونان، او روم تجارت درلود خو کوم قوانین به نه وه بلکې د سود معاملي کيدلې. په منځنۍ دوره کې هم د تجارت حقوق شتون نه درلود. په نوي دوره کې تجارت حقوق ته پاملرنه وسوه او په اروپا کې یوشمير قوانین رامنځته سوه. د فرانسې په انقلاب سره په فرانسه کې د تجارت حقوق رامنځته سوه او اروپا هم ورڅخه استفاده وکړه. په افغانستان کې په ۱۹۳۵ کې د تجارت حقوق رامنځته سوه.

د تجارت د ترسره کولو لارې: ۱- هوایي تجارت، ۲- دمخکې له لارې تجارت، ۳- د اوبو له لارې تجارت

د تجارت حقوق منابع: ۱- قانون، ۲- اسلامي شریعت، ۳- تجارتي مقاولات، ۴- تجارتي عرف او عادات، ۵- قضایي رویه، ۶- دوکتورین

1. **قانون:** هغه صریح او معقول وړاندیز ته وایي چې دحاکمه هڅیت له لوری د افرادو د سعادت او داجتماع دتنظیم په منظور وضع کیری او تطبیق یی الزامی جنبه ولری. افغانستان اساسی قانون(۱۱ ماده): په کورنی او بهرنی سوداگری پوری تړلی چاری
2. **اسلامي شریعت:** که چیري په قوانینو کې اړونده تجارتي ستونزه او منازعه حل و فصل نسي او یا داچي په قانون کي د تجارتي شخړو په اړه کوم احکام موجود نه وي نو بیا اسلامي شریعت ته رجوع کیری او تجارتي اړوند معاملات داسلامي شریعت له مخي حل او فصل کیری.
3. **تجارتي مقاولات:** تجارتي مسایل د معتبرو قانوني مقولاتو په ذریعه حل او فصل کیری. (د افغانستان د تجارت اصولنامه ۲ ماده) معاهدات یا تجارتي قراردادونه په دوه ډوله دي

۱- داخلی یا ملی قراردادونه ۲- نړیوال یا بین المللی قراردادونه

1) ملی مقاولات: هغه دي چې د هیواد په داخل کې د داخلی تجارت لپاره دهغه هیواد د اتباعو ترمنځ تړون کیری هغه موضوعات چې د دوی په تجارت پوری اړه لری، هغه موضوعات چې په همدی تجارت پوری اړه لری مخکې له مخکې په همدی قرارداد کې ذکر کیری او د منازعاتو په حل کې د طرفینو سره مرسته کوی.

2) نړیوال مقاولات: په خپل ځان کې په دوه ډوله دی:
أ. خصوصی نړیوال مقاولات: هغه قراردادونه دی چې د دوو یا څو هیوادونو خصوصی شرکتونه یی خپل ترمنځ امضاء کوی چې د منازعاتو په حل کې مرسته کوی او بعضی اوقات نړیوال محاکمو ته راجح کیری.

ب. دولتي نړیوال مقاولات: هغه دی چې دوه یا څو هیوادونه پدی باندی قرارداد کوی چې په راتلونکې به ددی هیوادونو تجاران یا شرکتونه ددی قرارداد په اساس خپلی تجارتي کړنې مخته وری، هر هیواد چې دا تړون امضاء کړی نو قواعد به یی داسی مراعتوی لکه خپل د هیواد یوقانون.

4. **تجارتي عرف:** هغه قواعد او مقررات دي چې په ټولنه کې د ډبروخت څخه مروج او دټولنی خلک ورته احترام ولری. **تجارت اصول نامه ۲ ماده:** هرکله چې تجارت حقوقو کې رامنځته سوی منازعه دقانون په واسطه حل او فصل نسي

تجارتي عرف ته اشاره کیری
5. **قضایي رویه:** د حقې نه ریځې دی بی د نارد حقوقو کی یو بی نسی قضیې. با کوم الزامی اعتبار درلودنکی وی.

6. **دوکتورین:** د تجارت حقوقو له مخی د حقوق پوهانو نظریات او وړاندیز عبارت له دوکتورینو څخه دی.

تجارت حقوق: دهغه قواعدو او اصولو ټولگه ده، چې د سوداگرو او سوداگریزو چارو ترمنځ حقیقی روابط او معاملات تعریف او تنظیموی.

تجارت حقوق په سوداگرو اړوند دی او که سوداگری؟ دوی نظریی شتون لری.

1. **انفسی (شخصی) نظریه:** پدی نظریه کې ډیر اهمیت و سوداگر ته ورکول کیری، یعنی شخص ته اهمیت ورکوی او سوداگری د شخص تابع گنی، د المان د تجارت قانون د همدی نظریی پیروی کوی.
2. **افاقی (موضوعی) نظریه:** پدی نظریه کې اهمیت و سوداگریزو معاملو ته ورکول کیری. فرانسه دهمدی نظریی پیروی کوی افغانستان هم د دواړو نظریو پیروی کوی.

سوداگر(تجار): هغه کس دی چې خپل کسب او پیشه یی تجارتي معاملات گرځولی وي یا هغه څوک دی چې د گټې په منظور یی اخیستل او خرڅول خپل کسب گرځولی وی.

تجارت اصول نامه ۸ ماده: هغه شخص یا شرکت چې سوداگری اهلیت لرونکی وی په خپل نامه په یوه یاڅو تجارتي معاملو مشغول وی او دغه کسب د خپل مسلک په توگه وکاروی تجار یا سوداگر بلل کیږی.

کوچنی تجار(ت ۱۲۱ ماده): هغه شخص کوچنی تجار دی چې پر بدنی هڅی او کوښښ باور ولری او کار ثمره یی دومره کمه وی چې د روزمره ژوند لپاره یی متکفی وي.

د کوچنی تجار امتیازات: ۱- د تجارتي ادرس، نښی او دفترنو په لرلو مکلف نه گڼل کیږی. ۲- دافلاس د قانون لاندی نه راځی.

اهلیت: په لغت کی وړتیا، ښایسته گي او کفایت ته ویل کیږی. په اصطلاح کی هغه وړتیا او ښایسته گي ده چې په اساس یی یو شخص د یو شی په استفاده یا اجراتو حق پیدا کولو صلاحیت لری.

اهلیت ډولونه

1. انتفاع اهلیت: هغه وړتیا ده چې هر انسان یی د پیداکیډو یا جنین د مرحلی څخه درلودنکی گرځی لکه خوارک، څښاک
  2. د اجراتو اهلیت: هغه وړتیا ده چې یو شخص یی په درلودلو سره د حقوقی معاملاتو د ترسره کولو صلاحیت لرونکی شمیرل کیږی.
- ت ۱ ماده: هر شخص چی ۱۸ کلن او د شخص او تجارت له حیثه د حقوقی تصرفاتو له پاره کوم موانع موجود نه وی کولای سی تجارت وکری.
- لیونیان، نابالغ او نور عدم اهلیت کسان تجارتي معاملات نسی اجراء کولای.

د تجار حقوق: هغه حقوق دی چې عادی اشخاص یی درلودنکی نه دی په لاندی ډول دی.

۱- د تجارت خانی تاسیس حق، ۲- تجارت خونى رهن، ۳- د تقویق(خرڅ) حق.

1. د تجارت خانی د تاسیس حق: هغه ځای ته ویل کیږی چې یو تجار خپل تجارتي فعالیتونه په کار اچوی او له همدی ځایه خپل تجارتي معاملات رهبری، اداره او طرحه کوی، او په ذکر سوی محل کی کارمندان خپل وظایف ترسره کوی.
- تجارت خونى عناصر: ۱- مادی عناصر، ۲- معنوی عناصر

I. مادی عناصر: هغه عناصرو او اجناسو ته ویل کیږی چې ظاهری وجود ولری او د تجارتي کارونو د مخ بیولو لپاره ورڅخه کار اخیستل کیږی او قابل د انتقال وی.

II. غیر مادی عناصر: هغه دی چې مادتا وجود ونه لری، بلکی معنوی ارزښت لرونکی وی چې هغه په لاندی ډول دی. ۱- کرایي تمديدحق، ۲- تجارتي عنوان حق، ۳- اختراع حق، ۴- تجارتي نښی حق.

- 1) د کرایي تمديد حق: یو تجار کیدای سی خپل دفتر په کرایه نیولی وی دده نوم او شهرت دهمدی دفتر څخه وی نو خاوند نسی کولای چې تجار له دغه ځایه وباسی او خپله یا بل چاته یی په کرایه ورکری، یاد حق تجار لری او خاوند تجار ددی حق څخه نسی محروم کولای.
- 2) تجارتي اصولنامی د تمديد حق د کرایي دار لپاره مشخص کړی خو تجار لپاره کوم څه ندی ذکر کړی. تجارتي خونى عنوان لرل: یعنی تجار باید تر یوځانگړی عنوان لاندی خپل فعالیتونه ترسره کړی. نوم باید خپله د تجار یا کورنی وی او دتولو هغو نومونو څخه جلاء وی چې مخکی ثبت سوی وی. که چیری یوڅوک داسی نوم وکاروی چې مخکی ثبت وی نو باید دهغوی په اجازه وی یایی ځانگه وی که داسی نه وی هغوی حق لری چې ابطال ترسره کړی.
- 3) د اختراع حق: کیدای سی یو پوه کس یوشی اختراع کړی او تجار هغه رانیسی او تولیدات دهغه په اساس عیار کړی، تر ثبت وروسته بل تجار دیداد شی رانیول او ورته شی نسی جوړولای او بازار ته وړاندی کولای.

۲۰ کاله یاد حق د مخترع لپاره په قوانینو کی ذکر سوی دی.

- 4) تجارتي نښه: یو تجار د ناسالم رقابت دمخنیوی لپاره او خپل جنس د ښه معلوم کولو لپاره باید دخپلو تولیداتو لپاره ځانگړی نښه وکاروی تر ثبت وروسته یاده نښه بل تجار نسی کارولای. پدی اړه دوه کنوانسیونونه ترسره سوی د پاریس دا ۱۸۸۳ او مادرید دا ۱۸۹۱.

2. د تجارت خونى رهن: عبارت له هغه رهن څخه دی چې د رهن او مرتهن ترمنځ د انتقال او تصرف پرته صورت نیسی او په حقیقت کی تجارت خونه دین وی.

تجاران بعضی وختونه اړ کيږي چې د داینینو د جلب لپاره خپل تجارت خونه په گروه وړکړي او خپله اړتیا له دی لاری پوره کړي

د تجارت خونې په رهن کی بغیر د تجارتي اموالو څخه نور ټول شیان شاملیږي او ددی رهن لپاره د لیکلی سند موجودیت، رسمی یا عرفی وثیقه شرط ده.

3. د تفویق حق: کله چې یو تجار تر ټاکلی نیتي پوری پور یا رهن اداء نه کړی نو داین یا مرتهن کولای سی چې د محکمی څخه د تجارت خونې د خرڅ غوښتنه وکړي او پدی توگه خپل دین یا رهن تر لاسه کړي. که مالک خپله تجارت خونه خرڅوی مرتهن کولای سی دهغه افرادو څخه وگرځي چې په لومړی قدم کی د پیسو حق لري.

د تجار و جایب: تجار د حقوقو تر څنګ د یوشمیر وجایبو هم درلودنکی دی، چې په لاندی ډول دی. ۱- په تجارتي دایره کی ثبت، ۲-

تجارتي دفترونو لرل

i. په تجارتي دایره کی ثبت: په تجارتي دایره کی د ځان یا شرکت ثبت د تجار یوه وجیبه گنل کيږي، ثبت خپله ځانته گټی لري چې په لاندی ډول یاد اوری کوو

ا. په ثبت سره به دولت وتوانیږي چې تجارتي شرکتونو له لاری تجارتونه وپیژني او اقتصادی برنامی طرحه ریزی کړي دا گټه د دولت لپاره ده.

ب. د ثبت وروسته به تجار یا شرکت د هغو سهولتونو لاندی راسی چې یو دولت یی د تجارتي شرکتونو لپاره لري. لکه حمایه د شرکت دا گټه د تجار لپاره ده.

ت. د ثبت وروسته به غیر تجارتي اشخاص په شرکت باندی اعتبار ولري او د فرار بیره به ورسره نه وی. دا گټه هم د تجار لپاره ده.

ث. که چیری ځینی کسان د تجارتي معاملاتو غوښتنه ولري خو په هغه معاملاتو خبرداری ونه لري نو کولای سی چې د ثبت معلوماتو ته ورسی او معلومات تر لاسه کړي. دا گټه د نورو اشخاصو لپاره ده.

هغه مطالب چې یو تجار یا تجارتي شرکت یی باید ثبت کړي. ۱- شخص یا شرکت نوم، ۲- دپلار نوم، ۳- دزیریدنی نیت، ۴- تابعیت، ۵- تجارت نوم، ۶- تجارت موضوع، ۷- شرکت ډول، تاسیس نیت او مرکز، ۸- شرکت پانگه تجار مستثنی دی، ۹- هغه کسان چې د لاسلیک واک لري په تجارت خانه کی.

د ثبت د اجراتو ځای: تجارتي ثبت دایره د هغومحاګمو تر تسلط لاندی راځي چې تجارتي شخړی حل او فصل کوي. د ثبت معیاد: ثبت د وثایقو څخه یوه میاشت وروسته قابل د اعتبار گنل کيږي.

نشر: که ثبت دفتر خپله جریده ولري خو ښه کنه نو بیا د محلی خصوصی جریدو کی اعلان کيږي خو افغانستان کی د عدلیې وزارت دا کار کوي.

ii. تجارتي دفترونو لرل: تجار یا تجارتي شرکت د بعضی دفترونو په لرلو مکلف دی. تجارتي دفتر تعریف: دهغه اعددواره اوراقو څخه عبارت دی چې تجار یا شرکت یی د خپل مالی شتمنی د توضیح په موخه دقانون مطابق ساتي. د تجارتي دفتر اهمیت:

ا. تجار لپاره اهمیت: کولای سی گټه او تاوان په اسانه ډول تشخیص کړي، د نورو سره د منازعی په صورت کی د ثبوت ښه وسیله ده، د افلاس په صورت کی دحسني نیت ښه ښکارندويي، د نظم او انسجام لامل کيږي.

ب. د غیر تجارتي اشخاصو لپاره اهمیت: دمنازعی په صورت کی د تجارتي دفتر یادابنات خپله یوډول ثبوت دی، شک او شبهه چی یوکس یی د شرکت په اړه لري له منځه وړي.

ت. د دولت لپاره اهمیت: تجارتي دفترونه د مالی په اسانه راټولونه کی مرسته کوي. تجارتي دفترونو ډولونه: اجباری او اختیاری

ا. اجباری دفترونه: هغه دفترونه دی چې قانون د شرکت یا تجار لپاره دهغه درلودل یو مکلفیت گرځولي وی. ۳ ډوله دی

□ ورځنی دفترونه: هغه دی چې دورځی د کار د شروع څخه بیا تر ختمه پوری ټول معاملات په تحریری ډول د وخت او نیتي سره پکی درج کړي.

□ عمومی دفترونه: هغه دی چې د ورځنی دفتر څخه وروسته معلومات جمه او په هفته یا میاشت کی عمومی ته رسیږي.

□ دارائی دفترونه: پدی ډول دفتر کی د عمومی دفتر په اساس د کال ټول معلومات درج کيږي. ب. اختیاری دفترونه: هغه دی چې تجار یا شرکت یی په خپله خوښه د ضرورت په اساس رامنځته کوي.

اجباری دفترونه باید تراش، قلم خوردگی او شکمن اثار پکی موجود نه وی.

تجارتی سیالی

رقابت: د تجارانو یا شرکتونو ترمنځ دداسی نقش لوبول چې خپل نظم او انتظام د خپلو مالونو په ارتباط مشتريانو ته وښيي. عبارت د رقابت څخه دی.

د رقابت ډولونه: ۱- مشروع ، ۲- نامشروع(ناسالم رقابت)

I. مشروع(سالم) رقابت: پدی معنی چې ښه تولیدات په ارزانه بیه وپلورل سی یاهم د اجناسو قیمت ته د وخت او فصل په تغیر سره تغیر ورنه کړل سی.

II. غیر مشروع رقابت: عبارت د هغه سیالی څخه دی چې دتجارتی عرف مطابق نه وی او د ناسمو طرز العملونو زیږنده وی.

ممنوعه سیالی: د قانون د احکامو سره په ټکر کې دپوټاکلی کاروبار ترسره کول عبارت د ممنوعه سیالی څخه دی. لکه بی اسنادو درملتون خلاصول، وخت تیر دوا خرڅول.

د نامشروع رقابت ډولونه: ۱- مخالف تبلیغات په بل شرکت یا تجار پسی کول. ۲- تقلید(همجنسه شی واردول). ۳- د بل شرکت د داخلی نظم د تخریب په منظور اقدام، ۴- غیر حقیقی اشتهارات نشرول.

د ناسالم رقابت په وړاندی اقامه کیدونکی دعوی:

(a) مالی تعویض(ضرر جبران) دعوی: دغه دعوی دوی موخی لری:

- مادی او معنوی تعویض

- د جانبی عواقبو جبران

(b) جنایی دعوی د حبس او تاوان له جزا سره یوځای.

د ناسالم رقابت په وړاندی دعوه اقامه کوونکی دوه اشخاص کولای سی: ۱- د شرکت عمومی نماینده، ۲- د مصلحت څښتن(تجاریاشرکت).

تجارتی معاملات: د عادلانه منفعت د لاسته راوړلو په موخه په عمده او پرچون ډول د تجارتی اموالو دبیر او پلور عمل ته ویل کیږی.

تجارتی معاملی شرایط: ۱- د اشیاوو رانیول، ۲- د اشیاوو خرڅول، ۳- د منفعت لاسته راوړل، ۴- د اشیاوو منقول والی، ۵- په معاملاتو کی دوام(استمرار)

د تجارتی او غیرتجارتی معاملو توپیرونه:

- تجارتی دعوی د تجارتی محکمی صلاحیت دی،
- تجارتی معاملی اثبات کی کتابت شرط نه دی، بلکی تجار د خاصو الزاماتو لرونکی دی.
- تجارتی معاملو کی تجاران په تضامنی شکل مسول دی خو مدنی کی بی له صراحته امکان نه لری.
- د دیوالیتوب قواعد یوځای په تجارانو او شرکتونو تطبیق کیږی.

تجارتی معاملو ډولونه: ۱- اصلی تجارتی معاملی ، ۲- تابع تجارتی معاملی ، ۳- مختلطی تجارتی معاملی

1. اصلی تجارتی معاملی: د منقولو اموالو د اخیستلو څخه عبارت دی چې د خرڅولو په مقصد وی. دغه معاملی هر شخص سرته رسولی سی. عناصری: ۱-دشی انتقال، ۲- د شی اخیستل، ۳- د شی خرڅول.
  2. تابع تجارتی معاملی: هغه معاملی دی چې په اصل کی تجارتی معامله نه وی خو ورته وی ورته او که تجار دا معامله سرته ورسوی نو بیا تجارتی معاملی بلل کیږی. عناصری: ۱- د تجار لخوا اجرا سوی وی، ۲- د تجارتی اموالو په اړوند اجرا سوی وی، لکه موټر اخیستل د تجارتی معاملاتو لپاره تجارتی معامله ده خو شخصی استفاده یی نه ده.
  3. مختلطی تجارتی معاملی: که په تجارتی معامله کی دواړه لوری سوداگر او یا یو سوداگر وی خو بل نه وی دغه ته مختلطی ویل کیږی. په دوه ډوله دی ۱-خالصی، ۲- مختلطی
- A. خالصی تجارتی معاملی: هغه دی چې طرفین دواړه تجاران وی د منازعی په وخت کی تجارتی محکمه قضیه حل او فصل کوی.

B. مختلطی تجارتي معاملي: هغه دی چې طرفین یو سوادگر او بل نه وی، د منازعی په صورت کې که مدعی تاجر نه وی نو په مدنی محکمه کې قضیه څیړل کیږي او مدعی تاجر وی نو په تجارتي محکمه کې څیړل کیږي.

تجارت ډولونه: ۱- داخلي تجارت، ۲- خارجي تجارت

- 1) داخلي تجارت: عبارت دهغه تجارت څخه دی چې د هیواد په داخل کې د تجارانو ترمنځ صورت نیسي، او د هیواد ترسرحداتو بهر نه وی. ډولونه یې: ۱- عمده فروشی، ۲- پرچون فروشی.
  - I. عمده فروشی: پدی ډول تجارت کې د اجناسو او شیانو اخیستل په لویه پیمانته صورت نیسي. عمده فروش د تولیدونکي او پرچون فروش ترمنځ اړیکه ټینګوی.
  - II. پرچون فروشی: هغه دی چې د اجناسو پېرودل او پلورل یې په کمه اندازه صورت نیسي.
- 2) خارجي تجارت: هغه دی چې د هیواد د سرحداتو څخه دباندی صورت نیسي. ډولونه یې ۱- صادراتي، ۲- وارداتي.

تجارتی شرکت: هغه عقد دي چې د دوو یا زیاتو اشخاصو د سرمایي د اشتراک له مخی منعقد کیږي.

د شرکت گټی: له دری اړخه څیرو

- I. د حقوقو له نظره: شرکت ځانته شتمنی لری نو د شریکانو شتمنی د شرکت د پورونو په وړاندی خوندي ده او یواځی په سهم پوری تړاو لری، خو په شخصی کې د تاجر ټول سرمایه ورپوری مربوط ده.
- II. تداوم: په انفرادی کې زیاتره وخت د تاجر په مړینه تجارتي فعالیت بندیری خو شرکت کې د یوه شریک په مړینه فعالیت نه دریری.
- III. مالیاتی گټی: د ټکس او مالیي د ورکړی په اساس شرکت د یوشمیر گټو څخه برخمن کیږي. خو دا گټی په هیوادو کې فرق کوی، افغانستان کې داگټی په لاندی ډول دی
  - د نوی شرکتونو ملاتړ تر یوڅه وخته د مالیي څخه معافیت
  - قانون جوړونکي کوبښ کوی چې د شرکتونو مالیه کمه وضعه کړی ترڅو د هیواد د خصوصی سرمایه گذاری مخه ونیول سی.

د تجارتي شرکت د تړون ځانګړتیاوی: ۱- شکلي عقد، ۲- لازم عقد، ۳- گټه او تاوان، ۴- اساسنامه، ۵- دتجع شرکت، ۶- شریک ګډون، ۷- شرکت شتمنی، ۸- حکمی شخصیت، هریو لاندی واضح کوو

- شکلي عقد: یعنی دا عقد په لیکلی او تحریری ډول رامنځته کیږي دهغه پرته باطل دی.
- لازم عقد: طرفین نسی کولای په یواځی تړون له منځه یوسی او په دوام یې مکلف دی.
- گټه او تاوان: په گټه او تاوان کې ټول شریکان ګډون لری.
- اساسنامه: شرکت د یو تړون په اساس چې اساسنامه نومیری رامنځته کیږي.
- د تجع شرکت: د شرکت جوړولو لپاره کم تر کمه د دوو کسانو شتون اړین دی.
- هر شریک په شتمنی کې د یوی لاسته راوړنی په وړاندی کولو سره ګډون کوی.
- د شرکت شتمنی د شریکانو د شتمنی له جملی څخه نه ګڼل کیږي.
- شرکت د حکمی شخصیت درلودنکی دی.

د اشخاصو ډولونه: ۱- حقیقی اشخاص، ۲- حکمی اشخاص

۱. حقیقی اشخاص: عبارت د ټولو افرادو څخه دی چې فزیکي وجود ولری.
  ۲. حکمی اشخاص: عبارت د ټولو شرکتونو او مؤسساتو څخه دي چې د خپل حق غوښتنی لپاره دعوی اقامه کوی او بل څوک هم د حق د تلف په وخت کې ورباندی دعوه اقامه کولای سی.
- د حکمی اشخاصو ډولونه: ۱- انتفاعی حکمی اشخاص، ۲- غیر انتفاعی حکمی اشخاص.

- I. انتفاعی حکمی: عبارت له هغو شرکتونو او مؤسساتو څخه دی چې د گټی د لاسته راوړلو په موخه فعالیت کوی.
  - انتفاعی شرکتونه په دوه ډوله دی: ۱- مدنی قانون تابع، ۲- تجارتي قانون تابع
  - a. مدنی قانون تابع: هغه شرکتونه دی چې اړوندی چاری یې د مدنی قانون تابع وی، لکه رهنمایی، نکاح خدمات...
  - b. تجارتي قانون تابع: هغه شرکتونه دی چې اړوندی چاری یې د تجارتي قانون د احکامو تابع وی او تجارتي قانون احکام پر تطبیق کیږي.

II. غیرانتفاعی حکمی: عبارت له هغو شرکتونو او مؤسساتو څخه دی چې د گټې په موخه نه بلکې هدف یی په مجانی توگه د ټولنیزو خدمتونو ارایه کول وی.

په عمومی ډول د شرکتونو ډولونه

۱- مدنی شرکتونه، ۲- تجارتي شرکتونه

a. مدنی شرکتونه: هغه شرکتونه دی چې یواځی مدنی معاملات ترسره کوی. لکه رهنمایي، ځمکي، ساختمانی او روزنيز فعالیتونه.

مدنی شرکت ډولونه: ۱- مفاوضه شرکت، ۲- عنان شرکت

A. مفاوضه شرکتونه: هغه شرکتونه دی چې د شریکانو ترمنځ یی گټه او تاوان مساوی ویشل کیږی.

B. عنان شرکتونه: هغه شرکتونه دی چې د شریکانو ترمنځ گټه او تاوان مساوی نه ویشل کیږی.

b. تجارتي شرکتونه: د وگړو دهغه گډون څخه عبارت دی چې دتجارتی معاملاتو د اجراء په موخه په بوی یا څو موضوعاتو کي رامنځته کیږی.

د تجارتي شرکتونو ډولونه: ۱- داشخاصو شرکت، ۲- دپانگي شرکت

A. د اشخاصو شرکتونه: هغه شرکتونه دي چې د مخکنی پېژندگلو ی او اعتبار په اساس رامنځته کیږی او د یوشریک په مرینه یا شرکت په ترک سره شرکت له منځته ځی.

B. دپانگي شرکتونه: هغه شرکتونه دی چې د سرمایي او شتمنی په اساس رامنځته کیږی، که د شریکانو څخه یو مرسی یا شرکت ترک کړی نوبیاهم شرکت فعالیت ته دوام ورکوی.

د تجارت اصول نامی له مخی د پانگي شرکتونو ډولونه: ۱- سهامی شرکت، ۲- محدودالمسولیت شرکت، ۳- تضامنی شرکت، ۴- تضامنی مختلط شرکت، ۵- مرستیال(تعاونی) شرکت.

رکن: عبارت د یوشی دهغه برخی څخه دی چې د هغه شی په ماهیت کي داخل وی او دهغه د موجودیت پرته شی نسی موجودیدلای.

د شرکت د عقد ارکان: ۱- د عاموالی او خاص والی له حیثه(عمومی، ځانگړی)، ۲- د اصلی والی او شکلی والی له حیثه(اصلی، شکلی)

۱. د عاموالی او خاص والی له حیثه د ارکانو ډولونه: ۱- عمومی(عام) ارکان، ۲- خاص ارکان

A. عمومی ارکان: د شرکت د عقد د هغه ارکانو څخه عبارت دی چې په مجموعی ډول د ټولو شرکتونو لپاره صدق کوی. په

دری ډوله دی- ۱- اهلیت او رضایت، ۲- د شرکت د موضوع مشخصوالی، ۳- د شرکت د سبب یا جهت مشروع والی

- اهلیت او رضایت: شرکت کی شراکت د جانیینو د رضایت څخه ناشونی دی او شریکان باید د تصرف اهلیت ولری ځکه گټه او تاوان دوی ته متوجه دی.

- د شرکت د موضوع مشخصوالی: د شرکت موضوع(فعالیت) باید د تعیین وړ او مشروع وی.

- د شرکت د سبب یا جهت مشروع والی: سبب دهغه دلایلو څخه عبارت دی چې اشخاص و گډون ته هڅوی، که سبب غیرمشروع وی نو شرکت عقد باطلیږی.

B. خاص ارکان: عبارت دهغه ارکانو څخه دی چې هرډول شرکتونه یی په ځانگړی ډول د ځان لپاره لری.

۲- د اصلی والی او شکلی والی له حیثه د ارکانو ډولونه: ۱- اصلی ارکان، ۲- شکلی ارکان

A. اصلی ارکان: هغه دی چې د شرکت په شریکانو پوری اړوندیږی. ۳ برخی لری

- د شریکانو شمیر: مدنی قانون له مخی باید لږترلږه دوه شریکان وی، ځینی هیوادو کي یوتن هم کولای سی.

- په گټه او تاوان کي گډون: مدنی قانون له مخي شریکان باید په گټه او تاوان دواړو شریک وی.

- د گډون نیت: د شرکت د بریالیتوب په موخه د مساوی همکاری په اړه د شریکانو د ارادی څخه عبارت دی. شریک اراده په دوو مواردو کی مهمه ده:

○ د شرکت د جوړیدو پرمهال.

○ د شرکت د فعالیت پرمهال.

B. شکلی ارکان: لاندی برخی درلودنکی دی.

○ د اساسنامی ترتیب او تصویب: چې پکښی مسولیتونه، فعالیت او مهم مسایل درج کیږی.

- اساسنامه باید لیکلی وی: شفاهی قرارداد د شرکت په عقد کي اعتبار نه لری.
- د شرکت دایجاد اعلان او صراحت: یعنی د شرکت اړوند معلومات باید خپاره سی چي خلک په خبر سی.
- د شرکت عنوان: د ایجاد سره سم شرکت باید خاص نوم د ځان لپاره غوره کړی.
- د شرکت موضوع ټاکلی وی: یعنی چي دکوم شی اړوند فعالیت ترسره کوی.
- د شرکت تابعیت: یعنی د منازعی په حالت کي د کومو قوانینو تابع دی.
- د راورل سوی اموالو او ژمنو تشریح: یعنی چي دکوم شریک سهم څو دی، په کار څوک، په مال څوک او په اعتبار څوک شریک دی.
- ۵۶،۵۷،۵۸،۵۹ سلايدونه خپله وگوری.

د شرکت ژوند: هغه وخت پیلیری چي شرکت ثبت او حقوقی اهلیت ترلاسه کړی. شرکت کولای سی په خپل نوم او حساب فعالیتونه اجراء کړی.

د شرکت عنوان: هر شرکت باید یوټاکلی نوم ولری او داد شرکت معنوی ملکیت دی، دغه نوم باید په اساسنامه کي درج سی.

د شرکت د عنوان تعیین: کیدای سی د فعالیت یا هم دیوه یا څو شریکانو د نوم له مخی ټاکل کیری د شرکت په عنوان کی د شرکت د ډول یادونه حتمی ده.

- په سهامی شرکتونو کی د فعالیت سره د سهامی کلیمی په یوځای کولو جوړیری او پدی شرکتونو کي د شریک نوم په عنوان کی نه ذکر کیری.
- په تضامنی شرکتونو کی د شرکت عنوان دیوه یا څو شریکانو د نوم او تضامنی کلیمی په یوځای کیدو سره جوړیری.
- د محدودالمسؤولیت شرکت عنوان اړوند په قانون کي صراحت نه دی راغلی.

د شرکت ځای(مقر): عبارت دهغه ځای څخه دی چي د شرکت مسؤلین او رهبران په هغه ځای کي شتون لری.

د شرکت ځای اهمیت

- د معاملاتو لپاره مراجعین ورته مراجعه کوي.
- مشتریان خپل اعتراضونه د شرکت په ځای کي شریکوی.
- د شرکت لیکونه وځای ته لیږل کیری.
- د شرکت د فعالیت څخه نظارت د ځای څخه ترسره کیری.
- د شرکت دعوای ته هغه محکمه رسیدگی کوي چي د ځای په ساحه کي وی.

د شرکت ملی توب: هدف ورڅخه د شرکت تابعیت دي.

د تابعیت ضرورت: یو شرکت حکمی شخص دی او د حقیقی شخص په څیر حقوق او وجایب لری چي دا حقوق او وجایب د قوانینو په اساس ورکول کیری. ددی لپاره چي شرکت د حقوقو څخه برخمن سی او وجیبی یی تعیین سی نو د هیواد تابعیت ته اړتیا لری.

د شرکت د تابعیت دټاکنی معیارونه: ۱- د فعالیت د مرکز له مخی، ۲- د شرکت ځای او مقر، ۳- د شرکت ایجاد چي د کومو قوانینو مطابق وی.

نړیوال او څو ملنیز شرکتونه: هغه شرکتونه دی چي په هیڅ ملیت پوری اړه ونه لری بلکی د نړیوالو تړونونو په اساس رامنځته سوی وی. دغه شرکتونه تابعیت ته اړتیا نه لری بلکی حقوق او وجایب یی د نړیوال تجارت له مخی ټاکل کیری.

د شرکت تجارتي بڼه(ډول): د شرکت د ډول دټاکنی معیارونه دوه دی،

- د حقوقی بڼی له مخی: سهامی، محدودالمسؤولیت او تضامنی شرکتونه تجارتي گنل کیری.
- د موضوع له مخی: هغه شرکتونه دی چي موضوع یی منقول اموال، کرهنیز، بنونیز او ازاد شغلونه وی مدنی شرکتونه گنل کیری.

د شرکت د مسؤولیت ډولونه: ۱- مدنی مسؤولیت، ۲- جزایی مسؤولیت،

1. مدنی مسؤولیت: هدف ورڅخه دادی چي کله د شرکت له لوری یوچاته ضرر ورسیری نو شرکت د جبران په خساری مکلف دی. په دوه ډوله دی دا مسؤولیت = ۱- تعاقدی مدنی مسؤولیت، ۲- غیرتعاقدی مدنی مسؤولیت

○ تعاقدي مدني مسؤليت: هغه مسؤليت دي چې شرڪت ته دهغه عقدونو او ترونو په اساس راجح كيري چې شرڪت منعقد كړي وي.

○ غير تعاقدي مدني مسؤليت: هغه مسؤليت دي چې بغير د كوم ترون څخه شرڪت ته هغه راجح كيري لكه كينډنه 2. جزايي مسؤليت: هغه دي چې د شرڪت دكوم جرمي عمل د ارتكاب په صورت كې شرڪت ته راجح كيري. دغه مسؤليت دوه موارد لري ۱- نقدي جزا، ۲- فعاليت انسداد.

د شرڪت شتمني: عبارت د شرڪت د حقوقو او مكلفيتونو له مجموعي څخه ده لكه معلوماتو ته لاسرسي حق، غونډو كې دگډون حق... د شرڪت پانگه: عبارت د شرڪت د ټولو منقولو او غير منقولو اموالو څخه ده، مادي منقول لكه پيسې، اثاثيه، غيرمادي منقول لكه اختراع. د شرڪت استازيتوب: د استازيتوب لپاره د حقيقي اشخاصو ټاكل اړين دي ترڅو د شرڪت په نماينده كې چاري ترسره كړي.

- په شرڪت كې شريكان يو ډبل د اموالو په وړاندي امين دي نه استازي
- په هر شرڪت كې مديران شتون لري چې د شرڪت چاري مخته وړي ۷۲ سلايد وگوره

دشرڪت اداره: هر شريك بايد د اداره كولو لپاره مدير وټاكي او د واک ساحه يې مشخصه كړي.

د شرڪت د مدير ټاكل: مدير يو د شريكانو ياهم دريمگري ټاكل كيدای سي.

مدير بي له دي چې كوم خيانت يا عجز ولري دكاره نسي گوښه كيدای.

كه مدير بي له دليل څخه ليري سي نو د دعوي د اقامي حق لري.

كه مدير د اساسنامي دوخت ترپاي ته رسيدو وروسته ټاكل سوي وي نو د كاره گوښه كيدلای سي.

د مدير صلاحيتونه

كه مدير يوشخص وي هغه كارونه بايد ترسره كړي چې اساسنامه كې ټاكل سوي وي كه اساسنامه كې وظيف مشخص نه وي نو هغه كارونه ترسره كولاى سي چې د شرڪت په گټه وي.

مديرانو گڼوالی د مديرانو حدود په ترون كې ټاكل كيري.

هر يو دشرڪت دداري كارونه ترسره كولاى سي.

تصميم د رايو په اكثریت نيول كيري.

بيړني كارونو لپاره بيا د رايي اكثریت نه غواړي.

د شريكانو مداخله په اداري كارونو كې

د شريكانو مداخله ممنوع ده په اداره كې

هغه كارونه چې د شرڪت او قانون خلاف وي بايد پكښي مداخله وسي يايي شريك وكړي.

شريك د مدير څخه غوښتنه كولاى سي چې اداري كارونه په وخت ترسره كړي.

شريك د شرڪت د كارونو څخه هر وخت معلومات ترلاسه كولاى سي.

د مدير نه ټاكل: كه مدير موجود نه وي نو تر يو وخته شريكان كولاى سي چې دا چاره مخته يوسي.

د پانگي له مخي د شرڪتونو ډولونه:

أ. سهامی شرڪتونه: عبارت له هغه شرڪتونو څخه دي، چې د يواځاص عنوان لاندی د تجارتي معاملاتو د اجرا لپاره رامنځته

كيري، پانگه يې پروډو ویشل سوي وي او د هر شريك مسؤليت د هغه د ونډي په اساس وي.

د سهامی شرڪت د ايجاد لپاره بايد حداقل ۵ تنه موجود وي.

د سهامی شرڪتونو تشكيلات: ۱- عمومي مجمع، ۲- مديره هئيت، ۳- د څارني هئيت.

a. عمومي مجمع: د وگړو هغه اجتماع ده، چې د شرڪت حكمي شخصيت د هغوي په وجود پوري تړلی وي. دغه

مجمع په حقيقت كې د شرڪت مركزي قدرت تشكيولي.

د عمومي مجمع پريكړي د رايو په اكثریت سره صادريږي.

د عمومي مجمع ډولونه؛ ۱- د تاسيس عمومي مجمع، ۲- عادي عمومي مجمع، ۳- فوق العاده عمومي مجمع

ا. د تاسيس عمومي مجمع: دهغو كسانو په حضور كې چې د پانگي نيمايي تمثيل كړي د اعتبار وړ ده.

- ii. عادی غونډی: دا غونډی د حسابی دورو وروسته په ۴ میاشتو یا حداقل په کال کې یوځای دایریری او ددی غونډو د لاری د شرکت سهم لرونکی په دغه غونډه سره خپل نظریات عملی کوی.
- عادی غونډی د مدیره هیئت په تصمیم رابلل کېږی او عمومی تصمیمونه یې د مدیره هیئت په وسیله نیول کېږی او کلنی پلان د شریکانو په اطلاع تصویبېږی.
- د عادی غونډو صلاحیتونه او دندی: ۱-مدیره هیئت ټاکل، ۲-دڅارنی هیئت ټاکل، ۳-د شرکت دگتی او تاوان بیلانس تصویب، ۴-د گټو ویشنه، ۵-د وړاندیزونو تائید رایه.
- iii. فوق العاده غونډی: د شرکت د فعالیت په جریان کې د هغه حالاتو په اړه پریکړه کول چې د عادی چارو څخه بهر وی د فوق العاده غونډی لخوا ترسره کېږی.
- د فوق العاده غونډی رابلل د مدیره هیئت او څارنی هیئت د ۶ غړو او د هغه ونډه والو چې حد اقل ۲۰٪ د شرکت ونډه لری په تحریری غوښتنه د مدیره هیئت لخوا ترسره کېږی.
- د فوق العاده غونډی صلاحیتونه: ۱- د شرکت د فعالیت د مودی تمديد، ۲- د شرکت د مرکز اونوم بدلون، ۳- د ممتازو ونډو نشرول، ۴- دپانگي زیاتول یا کمول، ۵- دموضوع بدلون، ۶- شرکت انحلال.
- b. مدیره هیئت: حد اقل له ۳ تنو څخه تشکیلېږی چې د عمومی مجمع لخوا ټاکل کېږی. مدیره هیئت یو اندازه ونډه د تضمین په توگه و شرکت ته ورکوی، اکثره وخت مدیره هیئت د ۳ کالو لپاره ټاکل کېږی. مدیره هیئت هرکال په خپل منځ کې یو تن ریس ټاکي او که اړتیا وه یومرستیال ټاکي.
- د شرکت د مامورینو استخدام د مدیره هیئت لخوا ترسره کېږی. که کومه مانع نه وی ددوی بیا ټاکنه جایز ده.
- د مدیره هیئت په وړاندی دوه ډوله کسان دعوه اقامه کولای سی ۱- عمومی مجمع، ۲- هغه سهم لرونکی چې ۱۰٪ ونډه دده وی.
- د مدیره هیئت د سلب صلاحیت موارد: افلاس، قانونی اهلیت سلب، په جرم یا جنایت محکومیت.
- د مدیره هیئت صلاحیتونه: ۱- د شرکت او اړوندو چارو اداره، ۲- د شرکت په نوم حقوقی معاملاتو اجراء، ۳- د شرکت پراسنادو لاسلیک او هغو ته اعتبار ورکول، مگر چې د اساسنامی له مخی بل څوک موظف سوی وی.
- مدیره هیئت په ۴ ډوله دفاترو لرلو مکلف دی: ۱- د ونډه لرونکو خاص دفتر، ۲- د تادیاتو دفتر، ۳- د عمومی مجمع د پېښو کتاب، ۴- د مدیره هیئت د تصاوینو کتاب. ۱۱ اسلاید
- c. د څارنی هیئت: د مدیره هیئت د کړنو څارنه او د هغه څخه د عمومی مجمع خبرول د څارنی هیئت لخوا ترسره کېږی.
- د څارنی هیئت غړی که د اساسنامی له مخی ۲ تنه وی نو اول ځل د یوه او دوهم ځل د ۳ کالو لپاره ټاکل کېږی. دغه وگړی کیدای سی د شرکت د غړو یا دریم گرو څخه وی.
- یو کس نسبی کولای چې په یوه وخت کې د مدیره او څارنی هیئت غړی اوسی.
- د څارنی د هیئت تشکیل او ټاکل:
- ددی هیئت د غړو شمیر د اساسنامی مطابق ټاکل کېږی. که اساسنامه کې شمیر نه وی نو ۲ تنه دی.
- غړی د دوهم ځل لپاره هم ټاکل کیدای سی.
- عمومی مجمع کولای سی د خاصو موضوعاتو لپاره بیل هیئت وټاکي.
- هغه کسان چې د مدیره هیئت سره خپلوی لری د څارنی هیئت نسبی ټاکل کیدلای.
- د څارنی د هیئت د غړو لیری کول:
- عمومی مجمع یې لیری کولای سی.
- که دغه غړی د ونډو لرونکو څخه وی د عزل په صورت کې د جبران دعوه نسبی اقامه کولای.
- د هیئت غړی ټاکل او تبدیلول باید د مدیره هیئت لخوا د تجارت په دفتر کې ثبت سی.
- که یو غړی لیری سی نو پاته کسان یونفر د موقت وخت لپاره د عمومی مجمع د لومړی غونډی پوری ټاکلای سی.
- د څارنی هیئت دندی:
- د ټولو هغه چارو اجراء چې د اسنادو په تدقیق اړه لری.
- پر مدیره هیئت باندی یا نورو شریکانو باندی د ونډه لرونکو د شکایت اوریدل او تحقیق کول.
- د مدیره هیئت په غونډو کې گډون او هغوی ته د عادی او فوق العاده مجمع د مناسبو وړاندیزو وړاندی کول.

د ونډو اسناد

ونډه: په شرکت کې د شریک برخه عبارت د ونډی څخه ده.

ونډه: عبارت دهغه کوچنیو ټوټو څخه ده، چې د شرکت پانگه د هغه مجمع تشکیلوی.

د ونډی ډولونه: ۱-نوم لرونکی، ۲-بی نوم، ۳-ممتاز، ۴-نقدی او غیرنقدی، ۵- انتفاعی.

- I. نوم لرونکی ونډه: هغه ونډه ده چې دهغه ونډه وال مشخص او معلوم وي. نوم لرونکی ونډه د شرکت دوندو په دفتر کې ثبت کېږي او په اسنادو کې د ونډه وال نوم، کار او د اوسیدلو ځای درج کېږي. دغه ونډه هغه وخت استفاده کېږي چې شرکت و غواړي خپل ونډه وال وپېژني. په سهامی شرکتونو کې کېدای شي ټولې ونډې نوم لرونکی وي او یاداچې یوه برخه یې نوم لرونکی او بله یې نومه وي. د نوم لرونکو ونډو انتقال دهغه اصولو له مخې صورت نیسي کوم چې اساسنامه کې درج سوی وي، یعنی دا ډول ونډې یواځې محدودو کسانو ته اجازه لري مثلاً په خارجي باندې نه سي خرڅ کېدلای همدارنگه که یو شریک خپله ونډه خرڅوي باید اول یې شریکانو ته وړاندې کړي که هغوی انکار وکړي بیا دریم کړي باندې خرڅولای سي.
- II. بی نومه ونډه: هغه ونډه ده چې د شرکت په پانوی یا د ونډو په دفتر کې نه وي درج سوی. ددی ونډې څخه د کار دسرعت په سبب گټه اخیستل کېږي. یعنی ددی ونډو پلورل او پیرل خاصو شکلیاتو ته ضرورت نلري بلکې ونډه وال صرف دهغه قیمت په ترلاسه کولو سره کولای سي یاده ونډه دریم کړو ته انتقال کړي. بی نومه ونډه د نوم لرونکی سره په ارزښت، حقوقو څخه گټه اخیستنه او شرکت په گټه او تاوان کې په اشتراک پوښان ده.
- III. ممتاز ونډه: هرکله چې شرکت اړ سي چې وگړي زیات کړي یا پانگه زیاته کړي نو که اشخاص په عادي شرایطو سره د ونډې اخیستلو ته نه سي حاضر شرکت خاصی ونډې د ممتازی ونډې په نوم خپروي. چې دغه ونډه لرونکی ته د عادي ونډوالو په پرتله زیات امتیاز په نظر کې نیول کېږي.
- IV. نقدی او غیرنقدی ونډه: نقدی ونډه: هغه نقدی پیسې چې په شرکت کې د گډون لپاره شرکت ته ورکول کېږي عبارت د نقدی ونډې څخه ده. غیرنقدی ونډه: هغه ده چې پوښخص په غیرنقدی اشیاء او اجناسو باندې شریک وي. انتفاع ونډه: هغه ونډه ده، چې په اساس یې شریکان د شرکت دگټو څخه مستفید کېږي. دا ونډه یواځې د شرکت و موسساتو ته ورکول کېږي چې د شرکت په ایجاد کې زحمتونه کښلي وي نو بیا ودي ته د موسس ونډه هم ویل کېږي.

د ونډې د ملکیت څخه رامنځته کېدونکی حقوق او وجیبي:

- i. د ونډې د مالک حقوق
  - أ. د شرکت په گټه کې برخه
  - ب. د شرکت په سرمایه کې برخه
  - ت. د شرکت د وضعیت او حالت څخه دباخبري حق
  - ث. په شرکت کې دعضویت حق
  - ج. د رایې حق
- ii. د ونډې د مالک وجیبي
  - أ. شرکت ته ونډې د اسمی قیمت ورکول
  - ب. د ونډې دغوښتل سوی مبلغ ورکول د اساسنامې د معیاد په داخل کې.

د ونډو لیرد: په سهامی شرکتونو کې ونډې د یوه شخص څخه بل شخص ته د لیرد قابلیت لري. دا ونډې په عام ډول د صرافیانو، بانکونو، او بورس بازارنو په واسطه لیرل کېږي. د ونډو لیرد اکثره د تجارت په هدف ترسره کېږي او د ونډو د انتقال اړوند ځانگړی مقررات شتون لري.

د ونډې بدلون: په سهامی شرکتونو کې امکان لري چې د مصلحت په پام کې نیولو سره ونډې د نوم لرونکی څخه بی نومه یا د بی نومه څخه نوم لرونکی ته تغیر کړای سي، او دا کار هغه وخت امکان لري چې مخکې له مخکې په اساسنامه کې پیشبینی سوی وي.

- 1 بی نومه ونډه نوم لرونکی ته: هرکله چې شرکتونه دی ته اړسي چې خپل شریکان وپېژني نو بی نومه ونډه نوم لرونکی ونډې ته بدلوي.
- 2 نوم لرونکی بی نومی ته: کله چې شرکت تاسیس کېږي نو ددی لپاره چې دوندی قیمت نه ورکول کېږي اړ دي چې نوم لرونکی ونډې خپري کړي ولی د قیمت د ترلاسه کولو وروسته شرکت د اسانتیا په خاطر کولای سي خپلې ونډې بی نومی ته بدلي کړي.

د وندو قیمت: ۱- اسمی قیمت، ۲- تجارتي قیمت

- 1 اسمی قیمت: هغه قیمت دی چې د تاسیس په لومړی ورځ د وندې لپاره ټاکل سوی وی.
- 2 تجارتي قیمت: هغه دی چې د شرکت د فعالیت له مخې ټاکل کیږي. او دا قیمت کیدای سی تر اسمی لور وی یا تیت وی.

د پور اسناد:

قرض سند: عبارت د یواندازه پور څخه دی چې د ټاکلی سود سره یوځای باید پر ټاکلی وخت مسترد سی.

کله کله سهامی شرکتونه دی ته اړتیا پیدا کوی چې د خپلو اړتیاوو د رفع کولو په منظور قرضونه وکړی چې دا قرضونه په دوه ډوله صورت نیسی:

- 1 شرکت د بانک یا اشخاصو څخه یواندازه پور کوی او په بدل کې اموال یا قیمتی اوراق ورته په تضمین کې اېږدی.
- 2 ځینی وخت سهامی شرکتونه د پور اسناد بازار ته نشروی ددی اسنادو خپرول د سودی معاملو د جملی څخه دی چې شرعاً ستونزه لری نو ځکه کولای سو په عوض کې یې د مشارکت د پانو څخه د وسیلی په توگه گټه واخلو.

دپورخاوند او ونډه وال توپیر: په سهامی شرکتونو کې د پور د خاوندانو او ونډه لرونکو ترمنځ توپیر موجود دی هغه دا چې ونډه وال د عمومی مجمع په غونډو کې رایه کارولای سی او که شرکت منحل کیږی مخکی دپورونو ترورکړی ونډه وال خپله هیڅه نسی وړلای اما د پور مالک نه په شرکت کې شریک دی او نه په اداره کې داخل دی خو د شرکت په وړاندی د دعوی حق مخکی له شریکانو څخه د پورخاوند لری.

د پانگو ویش: هرکله چې شرکت منحل کیږی نو مخکی قرضونه ادا کیږی او بیا د شرکت گټه او پانگه د سهم په اندازه په ونډه لرونکو باندی تقسیم کیږی.

د سهامی شرکتونو انحلال موارد

- 1 د ټاکلی مودی پای ته رسیدل
- 2 د شرکت دمقصد تر لاسه کول او یا امکاناتو نه تر لاسه کول.
- 3 کله چې د شرکت ۲-۳ برخه تاوان وکړی.
- 4 کله چې د شریکانو تعداد د تنو څخه کم سی.
- 5 دهغه سبب واقع کیدل چې په اساسنامه کې د شرکت د انحلال لپاره ټاکل سوی.
- 6 دبل شرکت سره یوځای کیدل.
- 7 د شرکت افلاس.
- 8 د فوق العاده عمومی مجمع د پریکړی په اساس انحلال.

دگټی او تاوان حساب: د شرکت دگټی دویش مخکی ۵٪ دگټی داحتیاطی پانگی په نوم اخیستل کیږی او د شرکت د احتمالی ضرورتونو د جبران لپاره کارول کیږی او دا پانگه تر هغه وخته د شرکت دگټی څخه اخیستل کیږی ترڅو د احتیاطی پانگی اندازه د شرکت د پانگی ۴-۱ برخی ته ورسیری.

تصفیه: د شرکت تصفیه عبارت د شرکت دگټی او تاوان د حساب او د شرکت دپورونو دمعلومولو دپروسی څخه دی.

د سهامی شرکتونو د تصفیی کوونکو وجایب

- 1 د شرکت د وضعیت دقیقه مطالعه، د پانگی دفتر جوړول او عمومی مجمع ته د تصویب لپاره دهغه رسید وړاندی کول.
- 2 دکارو په پای کې دنهایی بلانس جوړول او عمومی مجمع ته وړاندی کول.
- 3 دتاوانی امتعی د فروش اړوند د عمومی مجمع تصویب اخیستل.
- 4 دیوکال په ترڅ کې د سپارل سویو دندو پوره کول دنه اکمال په صورت کې دکارو گزارش، د پاته کیدو اسبابو سره او د تصفیی د چارو د دوام د تصویب لپاره عمومی مجمع ته وړاندی کول.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**